

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Inarin kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Jaakko Seppänen

sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja

Piiskuntie 2

99800 Ivalo

jaakko.seppanen@inari.fi

p. 040518 9059

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Inarin kunnanhallitus 21.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Inarin kunnassa on tällä hetkellä toimivat ja kunnan kokoon suhteutettuna monipuoliset ja laadullisesti korkeatasoiset sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelut. Lapin kuntien yhteisessä

lausunnossa on otettu kantaa siihen, että mitä palveluja tulisi tuottaa lähipalveluna. Inarin kunnan näkökulmasta Ivalossa tulee olla jatkossa alueellinen Sote-keskus, perusteena pitkät etäisyydet, kulttuurilliset ja kielelliset erityispiirteet sekä suuret matkailijamäärät. Perustason sosiaali- ja terveyspalveluihin tulee Inarin alueella sisältyä jatkossakin lastensuojelun palvelut ja perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys. Näillä edellytyksillä voidaan alueen väestön terveys- ja hyvinvointieroja pyrkiä kaventamaan ja parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta sekä varmistaa myös matkailijaturvallisuus. Saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten oikeudet saamenkielisiin ja saamenkulttuurisiin palveluihin tulee turvata yhdenvertaisesti. Väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttää myös kunnan järjestämistä vastuulle jäävien palvelujen rahoituksen turvaamista.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahädyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys mahdollistaa pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahädyt.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Maakuntien itsehallinnollista asemaa tulee vahvistaa demokratian toteutumiseksi. Demokratian toteutumista heikentävät lakiesityksiin sisältyvä vahva valtion ohjaus. Maakunnilla tulee olla itsenäisempi oikeus päättää palvelujen järjestämisestä ja mahdollisuus sopia kuntien kanssa palvelujen järjestämistä vastuusta alueellaan.

Kuntalaisten näkökulmasta päätöksenteko etäännyttävä ja lainsäädännöllä on varmistettava asukkaiden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Lähtötilanteessa pitäisi pyrkiä ensisijaisesti turvaamaan lakisääteisten palvelujen taso ja alueellinen saatavuus.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Osallistumisoikeudet on turvattu pääsääntöisesti. Lähidemokratian näkökulmasta sote-maakuntaan tulisi lisätä myös alueellisia vaikuttamistoimielimiä. Saamen kielen lautakunnassa vähintään kaksi kolmasosaa toimielimen jäsenistä on nimettävä saamelaisten kotiseutualueen kuntien esittämistä henkilöistä.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Inarin näkökulmasta on aivan keskeistä, että toimitilojen rakentamisen alueellinen tasa-arvoisuus säilyy.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Sote-maakuntalaissa tulisi yleiseen toimialaan liittyen tehdä selkeitä rajauksia suhteessa kuntiin ja muuhun viranomaistoimintaan, muotoilu tukevista tehtävistä on tällä hetkellä varsin väljä.

Sote-maakunnalla tulisi olla vapaammat kädet sopia myös palveluiden järjestämisestä kuntien kanssa siten, että järjestämisvastuun siirrot molempiin suuntiin olisivat mahdollisia.

Palvelujen yhdenvertaisuus on vaatimus, joka helposti jää pienissä Lapin kunnissa toteutumatta. Pitkät etäisyydet, pienten kuntien vähäinen tai jopa olematon edustus maakunnan hallinnossa ovat tekijöitä, jotka heikentävät alueen palveluita merkittävästi muita alueita enemmän.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa. Erityisesti perustason palvelujen tosiasiallinen, yhdenvertainen saavutettavuus on turvattava. Perusterveydenhuollon ympärivuorokautisen päivystyksen säilyminen Inarissa on välttämätöntä. Harvoin tarvittavien ja tuotettavien palvelujen (=ne palvelut, joita koko maakunnassa/maassa tuotetaan vähän) keskittäminen on tarpeen kokonaiskustannusten hillitsemisen ja osaamisen turvaamisen näkökulmasta. Palvelujen keskittämisen pitää perustua välttämättömän osaamisen ja laadukkaan palvelun takaamiseen. Lähipalvelut voivat olla saavutettavissa myös sähköisinä palveluina, mutta ne edellyttävät toimivia tietoliikenneyhteyksiä erityisesti harvaan asutuissa ja pitkien etäisyyksien maakunnissa kuten Lapissa.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei esityksessä ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Kunnille suunnattava erillinen rahoitus hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on odotettu muutos.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Rajaa liikaa yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien hyödyntämistä.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [Vaatimus siitä, että sote-maakunta ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, tulee olemaan ongelmallinen.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Sote-maakuntien yhteistyösopimuksessa tulisi sopia niistä asioista, jotka ovat luonteeltaan maakuntien välistä yhteistyötä tai työnjakoa edellyttäviä. Nyt yhteistyösopimuksen sisältöä koskevat ehdotukset kattavat suuren osan sote-maakuntien toimintaa.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin [Kaikissa sote-maakunnissa tulisi olla valmiuskeskus, jolloin alueelliset erityispiirteet tulee huomioiduksi riittävällä tavalla.]

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa asiaan.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

1. Pitkien etäisyyksien ja Ylä-Lapin elinvoimaisen matkailuelinkeinon näkökulmasta tulisi Ivalossa säilyttää perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys. Tällä hetkellä palvelu tuotetaan määräaikaisella poikkeusluvalla, joka päättyy 31.12.2020. Inarin kunta on hakenut elokuussa 2020 sosiaali- ja terveysministeriöltä poikkeuslupaa tuottaa perusterveydenhuollon ympärivuorokautiset päivystyspalvelut toistaiseksi.

2. Saamelaisalueen kuntien lakisääteisen veloitteena on huolehtia saamelaisväestön palvelujen tuottamisesta. Tästä syystä kunnille tulee jättää mahdollisuus lausua palvelujen tuotannosta. Olemassa oleviin palveluihin integroidut saamenkieliset ja -kulttuurilliset palvelut olisivat toiminnallisesti ja kustannuksiltaan tehokkain tapa tuottaa palvelut jatkossa. Järjestelyllä varmistetaan palvelutuotannon tehokas ja kokoaikainen käyttö.

Lapin kuntien yhteinen lausunto:

Sote-järjestämislaki 2 luku, § 8

Useimmissa Suomen kunnissa on hankaluuksia saada ammattilaisia toteuttamaan lakisääteisiä sote-tehtäviä. Toiminnan kaikissa ja kaikkien kuntien alueella sote-keskuksissa tulee olla mielekäästä ja monipuolista sekä houkuttelevaa. Henkilöstöhallinnon ja sekä strategisen että lähijohtamisen keskeisiä tehtäviä on sote-maakuntatyön houkuttelevuuden parantaminen (alan veto- ja pitovoimatekijät).

Sote-maakunnan henkilöstöhallinto järjestetään keskitetysti ja paikallisesti (lähijohtaminen). Mentorointi ja muut työntekijöiden tehtäviin liittyvät tuen muodot tulisi olla mahdollisimman helposti saatavilla, joko sote-keskuksissa tai keskitetysti. Henkilöstön koulutus tulee olla kaikilla alueilla mahdollista, ja tiedon jakaminen sekä yhteistyö eri sote-alueiden välillä tulee varmistaa.

Yhtenäinen palkka- ja työ-/virkasuhdestrategia edistää työntekijöiden saatavuutta. Sote-maakunnan palkkojen tarkistus ja harmonisointi tulisi aloittaa jo väliaikaishallinnon aikana.

Saamen kielen ja kulttuurin mukaiset sote- palvelut ovat erityisen tärkeässä asemassa Lapin maakunnassa. Tähän liittyen henkilöstön koulutukseen ja osaamiseen on kiinnitettävä erityinen huomio sekä palvelujen suunnittelussa että rahoituksessa.

Sote-järjestämislaki 2 luku, § 11 palvelustrategia:

Jokaisessa kunnassa on saatavilla usein tarvittavat sote-palvelut lähipalveluna. Lähipalvelut voivat olla myös sähköisesti asiakkaan lähelle tuotettuja (esim. etälääkäri, etäpsykoterapia). Lähipalvelujen määrittely tulee sosiaali- ja terveydenhuollon yleislakien uudistamisessa olla selkeää. Lapin maakunnan osalta lähipalvelut voisivat olla perustason sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat lähellä ja saavutettavia, usein/päivittäin/viikoittain tarvittavia (esim. kotiin annettavat palvelut, avovastaanotto, neuvolatoiminta, asumispalvelut). Edelleen erityistason sosiaali- ja terveyspalveluita voisivat olla palvelut, joita tarvitaan ehkä kerran kuukaudessa/vuodessa/elämän aikana, päivistyysluonteisia, erityisosaamista vaativaa (esim. perheoikeudelliset palvelut, vammaispalvelut, lastensuojelu, terveyskeskussairaalat). Näitä erityistason palveluja voisi keskittää alueellisesti tai seutukunnallisesti, sisältäen lähelle asiakasta jalkautuvaa toimintaa tai etätoimintaa. Lapin matkailusta johtuen lähipalvelujen tarve voi vaihdella kausittain suuresti. Tämä on huomioitava palvelujen järjestämisessä ja suunnittelussa sekä sote-maakuntien rahoituksessa.

Sote-järjestämislaki 3 luku Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Tarkoituksenmukaista, perusteltua ja toimivaa ulkoistamissopimusta ei ole syytä mitätöidä. Asiakkailta tulee olla mahdollisuus käyttää myös palveluseteliä palvelujen hankintaan.

Järjestämislaki 6 luku

Hankinta- ja sopimusosaaminen saadaan vahvemaksi keskittämällä, mutta tarvitaan myös hyvää paikallistuntemusta. Sopimusvalvonnan tulisi olla objektiivista ja suunniteltua sekä tapahtua yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa.

Valvonta koskee niin ostopalveluja kuin omaa tuotantoa. Ulkopuolista valvontaa tulee olla siis myös maakunnan omassa toiminnassa omavalvonnan lisäksi. Mikäli esim. lähipalvelut eivät toteudu lain mukaisesti, tulee sote-maakunnalle asettaa sanktiot, kuten nykyinen uhkasakko kunnille.

Kustannusmallien tulee olla läpinäkyviä.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin [Pitkistä toimintasäteistä johtuen tulee myös riittävät lähipalvelut turvata.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Ei kantaa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Ei kantaa.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 §: Lisätään maakunnalle velvoite kuulla kuntia pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Lapin kuntien yhteinen lausunto:

Pelastustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoidon synergiaetujen hyödyntäminen Lapissa ei välttämättä onnistu, sillä Rovaniemen pohjoispuolella pelastuslaitos toimii pääsääntöisesti sopimuspalokuntien varassa. Tulvan torjuntakaluston ja -välineistön kehittäminen ja innovointi voisi olla Lapin pelastuslaitoksen tehtävänä. Tämän erityistehtävän lisäksi Lapin alueen majoituskapasiteetin käyttömahdollisuus tulisi huomioida esim. korona- tai muussa kriisitilanteessa.

Lapin pelastuslaitoksella on olosuhteista johtuen resurssi- sekä rekrytointiongelmia. Haasteellisista olosuhteista kuten pitkistä etäisyyksistä johtuvat erityispiirteet ovat johtaneet menojen korotuspaineeseen.

Varautumista helpottaisi, mikäli väestörekisteristä saataisiin tiedot vapaa-ajan asunnoissa vakituisesti, ympäri vuoden asuvista henkilöistä.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin [Alueellinen tasa-arvo on huomioitava väliaikaisten toimielinten kokoonpanoissa.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa asiaan.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä [Uudistus tulisi saada voimaan 1.1.2023.]

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Lapin kuntien yhteinen lausunto:

Voimaanpanolaki 4 luku

Mikäli maakunta ei jatka vuokrausta laissa määrätyn neljän vuoden kuluttua, riskinä kunnille voi olla tyhjilleen jäävät kiinteistöt, ja mm. niiden ylläpitokustannukset, mahdollisesti jäljellä oleva investointivelka tai mahdolliset purkukustannukset. Tyhjilleen jäävät kiinteistöt heikentäisivät kunnan taloutta, jonka vuoksi lakiin tulisi lisätä kompensoiva sääntelymekanismi. Epäedulliset vuokrasopimukset voivat rasittaa myös sote-maakunnan taloutta.

Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus siirtyisi sote-maakunnille, ilman korvausta. Omaisuuden siirto voitaisiin kirjata kunnissa peruspääomaa vastaan, jolloin se ei lakiesityksen mukaan vaikuttaisi kunnan tulokseen. Kunnat ovat nykyisen lainsäädännön puitteissa kuitenkin investoineet merkittäviä pääomia sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen irtaimeen omaisuuteen palvelujen järjestämiseksi. Näiden omaisuuserien ja kuntayhtymien peruspääoman jäsenkuntaosuuksien luovuttaminen maakunnille korvauksetta ei ole perusteltua.

Kunnan rahoitusasema (omavaraisuus, vakavaraisuus) tulee varmistaa sote-uudistuksessa. Kuntien tulee saada asianmukainen korvaus kiinteistöjen ja irtaimiston luovutuksista. Muutos ei saa aiheuttaa kriisikuntakriteeristön täyttymistä.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Lapin kuntien yhteinen lausunto:

Valtion rahoitusrooli sotessa on kannatettava. Kokonaisveroaste ei saa nousta.

Lapin alueen erityispiirteet ja -tarpeet tulisi huomioida rahoituksen määrittelyssä, kuten ikärakenne, matkailun kausiluonteiset isot vaikutukset palvelujen tarpeeseen, kylmä ilmasto, suurteollisuus, kaivostoiminta, välimatkat, harva asutus, tunturimaisuus, asumisen keskittyminen kyliin sekä muut olosuhdetekijät (vrt. Uusimaan erillisratkaisu).

Lakiesitys edellyttää sairaanhoitopiirien ja muiden kuntayhtymien alijäämien kattamisen vuoden 2022 loppuun mennessä, joka vaikuttaa kuntien kustannuksien kehitykseen. Huomioitava on, että sairaanhoitopiirien talouteen syntyy merkittäviä ja ennakoimattomia alijäämiä myös koronaepidemian vuoksi.

Verotulojen tasausjärjestelmään tehtävät muutokset vaikuttavat merkittävästi kuntien valtionosuuksiin. Tarvevakioindeksin mukainen lähtötila tulisi ottaa

huomioon siirtolaskelmissa. Valtionosuusjärjestelmänmuutoksen tasaus 100 euroon / asukas on liian suuri. Tasausrajaa tulee alentaa tai se tulee poistaa kokonaan. Muutosrajoitin +/-100 euroa ei ole siis kannatettava, vaan muutokset tulee korvata täysimääräisesti, eikä uudistus saa vaikuttaa tuloja alentavasti.

Tarkasteluvuosina eivät voi olla nk. koronavuodet 2020-2021.

Lapin sote-maakunnan tulee saada mahdollisuus kahden sairaalan malliin erityisperustein ja lainsäädännössä tulee varmistaa näiden rahoitus, kuten Uudenmaan ratkaisussakin.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin [Inarin osalta jää edelleenkin velvoite tuottaa muita kuin sote-palveluja neljällä eri kielellä. Tämä tulee huomioida kuntien valtionosuuksia määriteltäessä.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Koronaepidemian vaikutukset kuntien talouteen vuosina 2020-2022 tulee huomioida rahoituslaskelmissa.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin [Asiasta on lausuttu Lapin kuntien yhteisessä lausunnossa.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Yhteistoimintamenettely tulee toteuttaa kaikissa kunnissa samansisältöisinä eli se on koordinoitava valtakunnallisesti. Henkilöstökustannukset eivät saa sopimusjärjestelmästä johtuen nousta. Palkkaharmonisaatiosta tulisi tehdä erillismääräys voimaanpanolakiin.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Oleellista on, että alueelliset erityispiirteet huomioidaan jatkossakin.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

kyllä pääosin [Muutostilanteen kunnille aiheutuvat suorat ja välilliset kustannukset tulee korvata täysimääräisesti.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Eivät tule riittämään. Nykyisen kaltaisen tilanteen jatkaminen vaatii runsaasti lisärahoitusta.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

Ei merkittäviä muutoksia.

b) vuosina 2023-2024?

Merkittäviä muutoksia

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

Ei merkittäviä muutoksia.

b) vuosina 2023-2024?

Ei merkittäviä muutoksia.

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

henkilöstösiirrot

muuta, mitä?

Antaa kohdassa 86. valita vain yhden, joten: henkilöstösiirrot, tietohallinto ja ICT sekä viestintä- ja osallisuus.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Lapin sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta-alue, sote -alue.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Sote-maakuntalakia säädettäessä tulisi erityisesti kiinnittää huomiota myös kuntien elinvoimaan liittyviin näkökulmiin ja rahoitusasemaan, jolla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia kuntien jäljelle jääviin palveluihin liittyviin investointeihin.

Lapin kuntien yhteinen lausunto:

Saamen kielilaki:

Kielellisten oikeuksien osalta lakiesitykseen on kirjattuna saamen kielen lautakunta, jonka tehtävänä on kielellisten oikeuksien seuranta ja edistäminen. Se tekee myös ehdotuksia maakuntahallitukselle, esim. käytännön palvelujen järjestämisestä. Saamelaiskäräjien toimintaan ei tulisi kuitenkaan muutoksia.

Saamelaisten kotiseutualueen kunnilta siirtyisi järjestämisvastuu sote-maakunnalle, jolloin saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolellakin on noudatettava saamen kielilain 3 luvun säännöksiä eli henkilöllä olisi oikeus käyttää asioidessaan sote-maakunnan alueella saamen kieltä. Tämä koskisi myös esim. muutoksenhakuprosesseja, sote-maakunnan toimielimiä, viestintää, tiedottamista.

Saamenkielen osalta rahoituksen on oltava samantasoinen kuten ruotsin kielen osalta. Sote-maakunnan on varattava riittävästi resursseja koulutukseen, tulkkaukseen sekä kehitettävä rajat ylittävää palvelua, jolla on vaikutusta myös kielellisten oikeuksien toteutumiseen.

Rajat ylittävät sote -palvelut

Rajakuntien joustavat sote-palvelut ja erityisesti ensihoito tulee turvata kuten nykyisinkin (yhteistyö Norjan ja Pohjois-Lapin alueilla). Rajat ylittävä yhteistyö tulee mahdollistaa jatkossakin kaikilla pohjoismaisilla rajoilla ja kaikille kansalaisille. Lainsäädännön tulisi myös mahdollistaa rajakuntien toimivaltaisten toimielimien muodostamisen sekä valmiussuunnitelmien laatimisen, esim. erilaisissa laajoissa kriisitilanteissa.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Saamen kielilain (1086/2003) 25 §:n 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että se koskisi myös maakunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä. Valtion erillISRahoitus korvaisi maakunnalle tarpeellisen saamen kielen taidon hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

Palolahti Mari
Inarin kunta - Inarin kunnanhallitus